

PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN CON NGƯỜI

Quyền con người là một khái niệm quan trọng trong xã hội hiện đại, được thừa nhận và bảo vệ bởi pháp luật quốc tế và quốc gia. Bài thuyết trình này sẽ khám phá khái niệm, đặc trưng, giới hạn và các nội dung cơ bản của quyền con người, đồng thời phân tích các quyền của các nhóm dễ bị tổn thương.





KHÁI NIỆM, ĐẶC TRƯNG, GIỚI HẠN VÀ CÁC NỘI DUNG CƠ BẢN CỦA QUYỀN CON NGƯỜI

1

Quyền Vốn Có

Quyền con người là quyền tự nhiên vốn có của nhân loại, không ai có quyền ban phát hay tước đoạt.

2

Giá Trị

Quyền con người là một quyền cao quý, mang những giá trị thiêng liêng mà các nước trên thế giới phải thừa nhận.

3

Liên Hệ Cá Nhân - Quốc Gia - Xã Hội

Quyền con người là một hình thức thể hiện mối liên hệ giữa cá nhân, quốc gia và xã hội.

CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN CỦA QUYỀN CON NGƯỜI

Tính Phổ Biến

Quyền con người thuộc về tất cả mọi người, không phân biệt màu da, sắc tộc, tôn giáo, giới tính, tôn giáo, quan điểm chính trị...=> Tuyên ngôn thế giới về quyền con người 1948 (UDHR): “Mọi người sinh ra đều tự do và bình đẳng về nhân phẩm và các quyền

Tính Không Thể Chuyển Nhượng

Quyền con người là quyền tự nhiên, không thể bị tước bỏ, hạn chế hay chuyển nhượng một cách tùy tiện.

Tính Không Thể Phân Chia

Các quyền con người đều có tầm quan trọng như nhau, không có nhóm quyền nào được coi là đặc quyền giữ vị trí cao hơn các nhóm quyền khác.

NGUYÊN TẮC QUYỀN CON NGƯỜI CÓ THỂ BỊ GIỚI HẠN HỢP LÝ

Giới Hạn Hợp Lý

Việc giới hạn quyền con người chỉ được áp dụng với một số quyền cụ thể, nhằm mục tiêu bảo vệ lợi ích hợp pháp của nhà nước, xã hội, công dân.

Điều Kiện Giới Hạn

Việc giới hạn quyền phải phù hợp với các điều kiện: đáp ứng những nhu cầu chính đáng về đạo đức, trật tự công cộng và phúc lợi chung; được quy định trong pháp luật quốc gia; không trái với bản chất các quyền; vì mục đích thúc đẩy phúc lợi chung trong một xã hội dân chủ.

Tình Trạng Khẩn Cấp

Trong trường hợp khẩn cấp quốc gia, quyền con người có thể bị đình chỉ, nhưng không được áp dụng để hạn chế các quyền như quyền sống, quyền không bị tra tấn, quyền không bị bắt làm nô lệ hay lao động cưỡng bức.

NỘI DUNG CÁC TIÊU CHUẨN QUỐC TẾ VỀ QUYỀN CON NGƯỜI

Văn kiện	Nội dung
Tuyên ngôn thế giới về quyền con người năm 1948 (UDHR)	Xác định các quyền cơ bản của con người, bao gồm quyền sống, quyền tự do, quyền bình đẳng, quyền được giáo dục, quyền được chăm sóc sức khỏe.
Công ước quốc tế về các quyền dân sự và chính trị năm 1966 (ICCPR)	Bảo vệ các quyền dân sự và chính trị, bao gồm quyền tự do ngôn luận, quyền tự do hội họp, quyền bầu cử, quyền được xét xử công bằng.
Công ước quốc tế về các quyền kinh tế, xã hội và văn hóa năm 1966 (ICESCR)	Bảo vệ các quyền kinh tế, xã hội và văn hóa, bao gồm quyền lao động, quyền được chăm sóc sức khỏe, quyền được giáo dục, quyền có mức sống phù hợp.

CÁC QUYỀN CON NGƯỜI VỀ DÂN SỰ VÀ CHÍNH TRỊ CHỦ YẾU

1 Tham Gia Quản Lý

Công dân có quyền tham gia quản lý đất nước mình một cách trực tiếp hoặc thông qua cơ quan đại diện mà mình lựa chọn.

2 Toàn Vẹn Thể Chất

Công ước quốc tế về các quyền dân sự và chính trị năm 1966 (ICCPR) công nhận “quyền sống vốn có” của cá nhân và yêu cầu phải được pháp luật bảo vệ.

3 Tự Do Và An Ninh

Công ước quốc tế về các quyền dân sự và chính trị năm 1966 (ICCPR) công nhận quyền tự do và an ninh cá nhân, nghiêm cấm việc bắt giữ và giam giữ hay lưu đày tùy tiện.

4 Công Bằng Trong Thủ Tục Tư Pháp

Mọi người đều bình đẳng trước tòa án và các cơ quan tài phán, được xét xử công bằng và công khai bởi một tòa án độc lập và khách quan.

CÁC QUYỀN CON NGƯỜI VỀ KINH TẾ, VĂN HÓA VÀ XÃ HỘI

1

Quyền Có Việc Làm

Mọi người được hưởng các điều kiện làm việc công bằng, thuận lợi, được trả lương ngang nhau, không phân biệt đối xử.

2

Quyền Được Hưởng An Sinh Xã Hội

Mọi người được hưởng bảo hiểm xã hội nhằm thực hiện những nhu cầu cần thiết cho bản thân và tự do phát huy cá tính của họ.

3

Quyền Có Mức Sống Thích Đáng

Ai cũng có quyền được hưởng một mức sống khả quan về phương diện sức khỏe và an lạc cho bản thân và gia đình.

4

Quyền Được Hưởng Tiêu Chuẩn Sức Khỏe

Các quốc gia thành viên phải thừa nhận quyền của mọi người được hưởng một tiêu chuẩn sức khỏe về thể chất và tinh thần ở mức cao nhất có thể được.

5

Quyền Về Giáo Dục

Giáo dục miễn phí ít nhất là ở cấp tiểu học và trung học cơ sở, giáo dục tiểu học là bắt buộc.

6

Quyền Về Văn Hóa

Các quốc gia thành viên phải có nghĩa vụ bảo đảm, tôn trọng mọi người có quyền được tham gia vào đời sống văn hóa, được hưởng các lợi ích từ khoa học và các ứng dụng của nó.

CÁC QUYỀN CON NGƯỜI CỦA NHÓM DỄ BỊ TỒN THƯƠNG



Quyền Của Phụ Nữ

Công ước về xóa bỏ mọi hình thức phân biệt đối xử với phụ nữ (CEDAW) khẳng định sự phân biệt đối xử chống lại phụ nữ vi phạm nguyên tắc bình đẳng về các quyền và tôn trọng nhân phẩm.



Quyền Của Trẻ Em

Công ước quốc tế về quyền trẻ em (UNCRC) là văn kiện pháp lý cơ bản nhất về quyền trẻ em và cũng là một bộ phận quan trọng cấu thành của luật quốc tế về quyền con người.



Quyền Của Người Khuyết Tật

Công ước quốc tế về các quyền của người khuyết tật (CRPD) thúc đẩy, bảo vệ và bảo đảm cho người khuyết tật được hưởng một cách bình đẳng và đầy đủ các quyền và tự do cơ bản của con người.



Quyền Của Người Thiểu Số

Những người thuộc nhóm dân tộc thiểu số có quyền có đời sống văn hóa riêng, được theo và sử dụng tôn giáo riêng, được quyền sử dụng ngôn ngữ riêng mà không có bất kỳ sự phân biệt nào.

NỘI DUNG QUYỀN CỦA CÁC NHÓM DỄ BỊ TỔN THƯƠNG

- 1

Quyền Của Phụ Nữ

Công ước về xóa bỏ mọi hình thức phân biệt đối xử với phụ nữ (CEDAW) ghi nhận quyền của phụ nữ là bình đẳng với đàn ông, là sự tự do cơ bản không chỉ trong lĩnh vực đời sống văn hóa, kinh tế xã hội mà còn trong lĩnh vực chính trị, dân sự hay bất kể lĩnh vực nào khác.
- 2

Quyền Của Trẻ Em

Công ước quốc tế về quyền trẻ em (UNCRC) đặt ra các quyền về dân sự, chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội mà tất cả trẻ em ở khắp mọi nơi đều được hưởng.
- 3

Quyền Của Người Khuyết Tật

Công ước quốc tế về các quyền của người khuyết tật (CRPD) được xây dựng dựa trên cơ sở của Tuyên ngôn quốc tế về quyền con người, được Đại hội đồng Liên hợp quốc thông qua.
- 4

Quyền Của Người Thiểu Số

Những người thuộc nhóm dân tộc thiểu số có quyền có đời sống văn hóa riêng, được theo và sử dụng tôn giáo riêng, được quyền sử dụng ngôn ngữ riêng mà không có bất kỳ sự phân biệt nào.
- 5

Quyền Của Các Nhóm Dễ Bị Tổn Thương Khác

Pháp luật quốc tế cũng có quy định trong nhiều văn bản pháp lý quốc tế quy định đến các nhóm dễ bị tổn thương khác như người cao tuổi, người di tản hoặc tìm kiếm nơi lánh nạn, người bị tước tự do, người tị nạn...

Cơ chế bảo vệ và thúc đẩy quyền con người

Bảo vệ và thúc đẩy quyền con người là một trong những mục tiêu quan trọng nhất của cộng đồng quốc tế. Kể từ khi Liên hợp quốc được thành lập vào năm 1945, một hệ thống quy định quyền con người đã được xây dựng và ghi nhận trong các văn bản pháp luật quốc tế và quốc gia. Tuy nhiên, việc công nhận các quyền con người trong pháp luật chỉ là bước đầu tiên và chưa đủ để đảm bảo rằng những quyền này được thực hiện đầy đủ và không bị vi phạm.



Khái quát chung về cơ chế bảo vệ và thúc đẩy quyền con người

Để bảo vệ và thúc đẩy quyền con người, cần có các biện pháp cụ thể nhằm ngăn chặn vi phạm và đảm bảo sự tôn trọng, thực hiện các quyền này trong thực tế. Quyền con người bao gồm nhiều khía cạnh đa dạng và những vi phạm có thể do nhiều đối tượng khác nhau thực hiện, từ cơ quan chính phủ, công chức, các tổ chức đến cá nhân. Do đó, bảo vệ và thúc đẩy quyền con người đòi hỏi sự tham gia của nhiều chủ thể khác nhau, bao gồm nhà nước, cộng đồng, các tổ chức phi chính phủ, các tổ chức quốc tế và cả các cá nhân. Các biện pháp bảo vệ và thúc đẩy quyền con người có thể từ việc phổ biến, giáo dục, nâng cao nhận thức, đến giám sát và xử lý những hành vi vi phạm.

1 Sự tham gia đa dạng

Bảo vệ và thúc đẩy quyền con người đòi hỏi sự tham gia của nhiều chủ thể khác nhau, bao gồm nhà nước, cộng đồng, các tổ chức phi chính phủ, các tổ chức quốc tế và cả các cá nhân.

2 Biện pháp đa dạng

Các biện pháp bảo vệ và thúc đẩy quyền con người có thể từ việc phổ biến, giáo dục, nâng cao nhận thức, đến giám sát và xử lý những hành vi vi phạm.

3 Trách nhiệm chung

Bảo vệ và thúc đẩy quyền con người không chỉ là trách nhiệm của nhà nước mà còn là quyền và trách nhiệm của mọi tổ chức và cá nhân.

Cơ chế bảo vệ và thúc đẩy quyền con người của Liên hợp quốc

Cơ chế quốc tế về bảo vệ và thúc đẩy quyền con người bao gồm hệ thống các cơ quan và quy tắc, thủ tục trong khuôn khổ của LHQ, nhằm đảm bảo việc thúc đẩy và bảo vệ quyền con người toàn cầu. Dù có cùng mục tiêu là thúc đẩy và bảo vệ các quyền này, các cơ quan quyền con người của Liên LHQ được phân thành hai nhóm chính dựa trên cơ sở pháp lý và chức năng nhiệm vụ của chúng.

Cơ chế dựa trên Hiến chương

Nhóm đầu tiên bao gồm các cơ quan được thành lập theo hoặc dựa trên Hiến chương LHQ (còn gọi là các cơ quan dựa trên Hiến chương) (charter-based organs hoặc charter-based mechanism hoặc charter bodies) như Hội đồng Nhân quyền, với nhiệm vụ giám sát và thúc đẩy việc thực hiện quyền con người.

Cơ chế dựa trên Công ước

Nhóm thứ hai bao gồm các cơ quan được thành lập theo hoặc dựa trên một số điều ước quốc tế quan trọng về quyền con người (gọi là các cơ quan dựa trên điều ước) (treaty bodies hoặc treaty-based mechanism) như các ủy ban giám sát việc thực hiện các công ước về quyền con người, có chức năng kiểm tra, giám sát và báo cáo việc thực thi các điều ước này.

Cơ chế dựa trên Hiến chương

Các cơ quan này cùng nhau tạo thành một hệ thống hỗ trợ lẫn nhau để đảm bảo quyền con người được bảo vệ và thúc đẩy một cách toàn diện trên toàn thế giới.

1

Đại hội đồng Liên hợp quốc

Đại hội đồng LHQ là một trong sáu cơ quan chính của tổ chức Liên hợp quốc, đóng vai trò là trung tâm điều phối và tổ chức các hoạt động liên quan đến quyền con người giữa các quốc gia thành viên của Liên hợp quốc.

2

Hội đồng kinh tế - xã hội (ECOSOC)

Hội đồng Kinh tế và Xã hội của LHQ (ECOSOC – United Nations Economic and Social Council) là một trong năm cơ quan chính của LHQ, có nhiệm vụ quan trọng trong việc điều phối các hoạt động liên quan đến kinh tế và xã hội toàn cầu.

3

Văn phòng Cao ủy Liên hợp quốc về nhân quyền

Văn phòng Cao ủy Liên hợp quốc về Nhân quyền (OHCHR - United Nations Human Rights Council) là một cơ quan trực thuộc Ban Thư ký Liên hợp quốc, đặt trụ sở tại Geneva.

4

Hội đồng nhân quyền Liên hợp quốc

Hội đồng Nhân quyền LHQ được Đại hội đồng LHQ thành lập vào ngày 15 tháng 3 năm 2006 với 47 thành viên, là cơ quan liên chính phủ quan trọng thay thế cho Ủy ban Nhân quyền trước đó.

5

Các cơ quan giám sát việc thực hiện các điều ước quốc tế

Trong khuôn khổ Liên hợp quốc, nhiều Công ước quốc tế về quyền con người đã được ký kết, đặt ra nghĩa vụ cho các quốc gia trong việc bảo vệ và phát triển quyền con người.

Cơ chế dựa trên Công ước

Cơ chế này được dựa trên các ủy ban giám sát được thiết lập để đảm bảo việc thực thi các công ước quốc tế về quyền con người (treaty-based). Các ủy ban này được thành lập theo quy định của chính các công ước đó, ngoại trừ Ủy ban về các quyền kinh tế, xã hội, văn hoá được thành lập dựa trên một nghị quyết của Hội đồng Kinh tế và Xã hội của LHQ (ECOSOC).

Ủy ban về Xóa bỏ sự phân biệt chủng tộc	Công ước về xoá bỏ tất cả các hình thức phân biệt chủng tộc năm 1965
Ủy ban Quyền con người	Công ước quốc tế về các quyền dân sự, chính trị năm 1966
Ủy ban về Xóa bỏ sự phân biệt đối xử với phụ nữ	Công ước quốc tế về xoá bỏ tất cả các hình thức phân biệt đối xử với phụ nữ năm 1979
Ủy ban chống tra tấn	Công ước về chống tra tấn và các hình thức đối xử tàn bạo, vô nhân đạo hoặc hạ nhục khác năm 1987
Ủy ban về các quyền kinh tế, xã hội, văn hoá	Nghị quyết của ECOSOC
Ủy ban về quyền trẻ em	Công ước về quyền trẻ em năm 1989
Ủy ban bảo vệ quyền của tất cả những người lao động nhập cư và các thành viên trong gia đình họ	Công ước về bảo vệ quyền của tất cả những người lao động nhập cư và các thành viên trong gia đình họ năm 1990
Ủy ban về quyền của người khuyết tật	Công ước về quyền của người khuyết tật năm 2007
Ủy ban về các vụ mất tích cưỡng bức	Công ước quốc tế về bảo vệ tất cả mọi người khỏi bị cưỡng bức đưa đi mất tích năm 2006

Các cơ chế khu vực về bảo vệ và thúc đẩy quyền con người

Các cơ chế khu vực về bảo vệ và thúc đẩy quyền con người đóng vai trò quan trọng trong việc bảo vệ quyền con người ở cấp độ khu vực. Các cơ chế này thường được thiết lập bởi các tổ chức khu vực, như Liên minh châu Âu, Tổ chức các quốc gia châu Mỹ (OAS) và Tổ chức hợp tác và phát triển kinh tế (OECD).

Châu Âu

Hệ thống văn kiện về quyền con người ở châu Âu chủ yếu dựa trên Công ước châu Âu về bảo vệ quyền con người và tự do cơ bản (the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms), được thông qua bởi Hội đồng châu Âu vào ngày 4 tháng 11 năm 1950 và có hiệu lực từ tháng 9 năm 1953.

Châu Mỹ

Cơ chế thúc đẩy và bảo vệ quyền con người ở châu Mỹ có một lịch sử phát triển khá sớm và đáng chú ý. Ngay sau Chiến tranh thế giới thứ hai, các quốc gia Mỹ Latinh đã trở thành những người tiên phong trong việc thúc đẩy vấn đề bảo vệ quyền con người trở thành một trong những mục tiêu chính của LHQ.

Cơ chế quốc gia về bảo vệ và thúc đẩy quyền con người

Bảo vệ và thúc đẩy quyền con người là mục tiêu mà nhiều quốc gia trên thế giới cùng hướng đến, nhưng các thể chế bảo vệ, thúc đẩy quyền con người lại rất đa dạng, phản ánh sự khác biệt về văn hóa, lịch sử, xã hội và pháp lý của từng quốc gia. Các quốc gia thường quy định quyền con người trong Hiến pháp, Luật pháp quốc gia và các văn bản pháp quy khác.

1

Các thể chế bảo vệ, thúc đẩy quyền con người

Các quốc gia thường quy định quyền con người trong Hiến pháp, Luật pháp quốc gia và các văn bản pháp quy khác. Chẳng hạn, Hiến pháp của nhiều quốc gia quy định các quyền cơ bản như quyền tự do ngôn luận, quyền bầu cử, quyền sở hữu tài sản và quyền được bảo vệ trước pháp luật.

2

Các thiết chế bảo vệ, thúc đẩy quyền con người

Các thiết chế bảo vệ, thúc đẩy quyền con người đóng vai trò cực kỳ quan trọng trong việc đảm bảo quyền lợi cơ bản của con người. Các cơ quan bảo vệ, thúc đẩy quyền con người không chỉ là nơi tiếp nhận và giải quyết các vấn đề liên quan đến vi phạm quyền con người mà còn là những tổ chức chịu trách nhiệm giám sát và thực thi các chính sách, quy định và pháp luật về quyền con người của quốc gia.

3

Các phương thức bảo vệ, thúc đẩy quyền con người

Trong bối cảnh xã hội hiện đại, việc bảo vệ và thúc đẩy quyền con người là một nhiệm vụ thiết yếu đối với mọi quốc gia. Các phương thức bảo vệ và thúc đẩy quyền con người trong cơ chế quốc gia bao gồm: phương thức pháp lý, phương thức hành chính và phương thức giáo dục, nhằm đảm bảo rằng các quyền và tự do cơ bản của mỗi cá nhân được tôn trọng và bảo vệ.

Chính sách cơ bản của Nhà nước Việt Nam về bảo vệ quyền con người

Tôn trọng, bảo vệ và thúc đẩy các quyền con người là mục tiêu và chính sách nhất quán của Đảng và Nhà nước Việt Nam. Chính sách này được thể hiện rõ trong Hiến pháp, luật pháp và các văn bản pháp quy khác của Việt Nam, cũng như trong các cam kết quốc tế mà Việt Nam đã tham gia.



Chính sách đối nội

Chính sách đối nội của Việt Nam về bảo vệ quyền con người tập trung vào việc tăng cường và mở rộng dân chủ, phát huy nhân tố con người, đẩy mạnh phát triển kinh tế, giải quyết tốt các vấn đề xã hội, bảo đảm sự bình đẳng giữa các dân tộc, hoàn thiện khuôn khổ pháp lý về nhân quyền, quyền công dân, ngăn ngừa và trừng trị những hành vi vi phạm nhân quyền, quyền công dân, và tăng cường hoạt động giáo dục, phổ biến về nhân quyền, quyền công dân.



Chính sách đối ngoại

Chính sách đối ngoại của Việt Nam về bảo vệ quyền con người là một phần quan trọng trong chiến lược toàn diện của đất nước, đặc biệt là trong bối cảnh hiện nay khi sự phát triển kinh tế và chính trị ngày càng nối kết sâu rộng với các quốc gia trên thế giới.

Chính sách đối nội

Chính sách đối nội của Việt Nam về bảo vệ quyền con người tập trung vào việc tăng cường và mở rộng dân chủ, phát huy nhân tố con người, đẩy mạnh phát triển kinh tế, giải quyết tốt các vấn đề xã hội, bảo đảm sự bình đẳng giữa các dân tộc, hoàn thiện khuôn khổ pháp lý về nhân quyền, quyền công dân, ngăn ngừa và trừng trị những hành vi vi phạm nhân quyền, quyền công dân, và tăng cường hoạt động giáo dục, phổ biến về nhân quyền, quyền công dân.

1 Tăng cường và mở rộng dân chủ

Kể từ khi tiến hành công cuộc Đổi mới, Đảng Cộng sản và Nhà nước Việt Nam đã coi việc mở rộng và phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa là một mục tiêu chiến lược và quan trọng.

2 Phát huy nhân tố con người, đẩy mạnh phát triển kinh tế, giải quyết tốt các vấn đề xã hội

Trong nỗ lực xây dựng và thúc đẩy phát triển bền vững của đất nước, việc đặt con người vào vị trí trung tâm đã trở thành nền tảng chiến lược của chính sách đối nội của Việt Nam.

3 Bảo đảm sự bình đẳng giữa các dân tộc, hoàn thiện khuôn khổ pháp lý về nhân quyền, quyền công dân

Việt Nam, với sự hiện diện của 54 dân tộc, là một ví dụ về sự đa dạng văn hoá phong phú và bản sắc dân tộc đa dạng.

4 Ngăn ngừa và trừng trị những hành vi vi phạm nhân quyền, quyền công dân

Tôn trọng, bảo vệ và thúc đẩy các quyền con người là mục tiêu và chính sách nhất quán của Đảng và Nhà nước Việt Nam.

5 Tăng cường hoạt động giáo dục, phổ biến về nhân quyền, quyền công dân

Kinh nghiệm quốc tế đã chứng minh rằng, giáo dục và phổ biến kiến thức về quyền con người, quyền công dân là biện pháp hiệu quả và bền vững nhất để bảo vệ và thúc đẩy các quyền này.

Chính sách đối ngoại

Chính sách đối ngoại của Việt Nam về bảo vệ quyền con người là một phần quan trọng trong chiến lược toàn diện của đất nước, đặc biệt là trong bối cảnh hiện nay khi sự phát triển kinh tế và chính trị ngày càng nổi kết sâu rộng với các quốc gia trên thế giới. Việt Nam không chỉ xác định quyền con người là một giá trị cốt lõi mà còn coi đó là nền tảng quan trọng cho sự phát triển bền vững của đất nước.

Đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ của Việt Nam về quyền con người được xây dựng trên nguyên tắc nhất quán, tích cực và có trách nhiệm. Là một thành viên tích cực của LHQ, Việt Nam đã tham gia và đóng góp xây dựng cộng đồng quốc tế về quyền con người, thông qua việc thực hiện nghiêm túc Báo cáo kiểm điểm và đón tiếp các đại diện "Thủ tục đặc biệt" của LHQ. Đồng thời, Việt Nam đã tăng cường hợp tác song phương và đa phương với các đối tác lớn như Hoa Kỳ, EU và Thụy Sĩ trong lĩnh vực quyền con người.